

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Primejdia.

În cele mai multe comune învățământul elementar s'a început și plugarii neamului nostru cu credința într'un viitor mai prielnic să apucă la munca educațiunii; dar cu îngrijire și cuprinși de frică privesc înaintea celor buni, la sarcina grea ce așteaptă. Nu tot așa îngrijiiți sunt uscăturile falnicei păduri naționale, cari prin lingușiri, slugărnice și trândăvie cred așa isprăvi chemarea față de neamul care ia născut și biserica care ia crescut. Numărul acestora sporește, iar al învățătorilor harnici scade.

Mai înainte de legea așa poreclită apponiană încă am avut parte de unii învățători neglijenți și marginiți în cunoștințele educațiunii, cari fiindcă n'au putut răsbi în gimnazii parte din lipsa mijloacelor materiale, parte din cauza mizeriei sufletești, cei mai mulți, — s'a hotărât a fi dascăli.

De sine înțeles aceste elemente fugite din gimnazii de frica notelor slabe, nici ca învățători n'au avut capital intelectual din care să poată împărți altora; dar cel puțin n'au putut figura și dăinui contra neamului care le împarte pâne.

Astăzi lucrul s'a schimbat, aceste elemente odinioară fără valoare să sbat să treacă peste învățătorii de caracter, muncitori, serioși și pricepuți. Aceștia fac întocmai ca arăndașii evrei, cari dacă n'au pricepere să exploateze moșia, exploatează țărani, sătenii și lucrătorii atâșați moșiei.

Lucrul merge ușor: să apropie de inspectorul școlar, de subinspector ori scriitorii din cancelarie, dacă nu pot a se apropia de cel mare, să acată de cei mici, că doară toți servesc același scop.

În acest cuib comitatens; onoare excepționale, — nu să caută va-

loarea persoanei, ci să fie slugarnic, șpion și cu buze bune unguerești să facă pe patriotul, toate aceste însușiri suplinesc deplin: pregătirea, cunoștințele pedagogice și progresul școlar.

De aci rezultă că aceste figuri certate cu sine și moralul public, știindu-se sub scutul inspectorilor regești, folosesc școala confesională aproape numai pentru propunerea limbei maghiare. La aceasta de altfel îi silește și lenea, căci procedând după planurile de învățământ cu două limbi nu pot răsbi, că ori n'au pricepere ori vreau să scape de munca istovitoare.

Fără îndoială nu ne putem mira când vedem cum vreau să scape de școală învățătorii harnici prin pensionare, căci învățătorii noștri conștiențioși împlinesc o muncă dublă în comparație cu cei de stat. Nu este departe vremea când școlile noastre vor sta ori sub conducerea învățătorilor slugarnici ori goale. Aceasta pe motiv, că învățătorii cari doresc a servi interesele neamului confesiunii și a fi credincioși bisericii sunt luați la goană de către inspectorii regești; fie oât de muncitori. Față de aceștia să aplică toate șicanele: aceștia zic cu scriptura nime nu poate servi la doi domni, la Dumnezeu și sătana, deci numără lunile și anul să se poată retrage în pensie. Oare noi ne putem mira de acest lucru?

Pe terenul instrucțiunii vecșățiunile, șicanele, persecutările n'au număr. Un caz concret să aduc ca dovadă: În anul 1910 trimite învățătorul planul de învățământ din Blaj aprobat de Ministru la Inspectoratul din Dej spre subscriere i-se retrimite de trei ori sub cuvânt, că este compus contra ordinațiunii ministeriale Nr. 80,000. Timpul trecuse eram prin Decemvrie când inspectorul trebuie să vidimeze chi-

tanța ajutorului de stat și planul tot nu era scris de inspector.

Învățătorul merge atunci personal la inspector unde i-se spune că este un plan bun făcut de dascălul din Cățcău Dáncs Gyula să-l dea acela spre subscriere că de nu face așa, nu-i vidimează chitanța!

Bietul învățător cu copii la școală și foarte strîmtorat aproape lăcrămând să roagă subsemnatului ca director școlar să-i subscriu planul adus dela inspector. După chibzuială de 48 ore l'am scris cu multă întristare.

Motivul: nu pot împeda o familie luni întregi dela plata de 90 cor. pe lună, până s'ar sfârși lupta, învățătorul, — care de altfel își face datorința cu multă trudă, — ar fi zdrobit ori silit a lăsa școala și așa căuta pâne pe altă cale, căci n'are decât aceasta leafă.

Aci s'a putut face abaterea, că nu planul, dar munca prestată hotărește rezultatul; nu tot așa este potriveală în alte locuri unde nu să pune nici un preț pe limba română; pe motivul conducerii slabe a școlii și controlării total neglijată.

Mântuirea învățământului din primejdia arătată numai prin controlul directorilor școlari și propunerea religiei regulat să poate îndeplini.

Dacă vom face o privire adâncă în trecut și prezent vom afla, că în primul rând toate scăderile învățământului să reduc la neglijențele organelor noastre administrative: directori și senatele școlare. Unde aceste organe și-a făcut datorința sunt școli bune și învățători conștii de chemarea lor.

Adecă unde temelul a fost sănătos, chiar și învățătorii mai slabi au fost încurajați la muncă. Subsemnatul prin anii 1886—1890 ca învățător fără calificăție, dar cu control aspru, cu catechizare regu-

lată, cu grije la frecventarea școlii din partea elevilor puteam da dovada de progres frumos. Ba pot afirma pe drept, că făceam examene mai temeinice, decât cu învățători diplomați, dar ne sprijiniți.

Nu odată am spus, ba chiar arătat celor în drept că noi nu vom putea dovedi sporiu pe terenul învățământului elementar ca să fie în proporție cu jertfa ce aduce poporul până nu vom introduce cel mai aspru control și răspundere.

Ca se pot servi scopului am lucrat chiar un plan minuțios în care am cuprins toate fazele și demersurile cu cari s'ar putea ridica învățământul în genere și catechizarea din toropeala de astăzi; dar propunerea n'a putut lua ființă.

Dacă am propus sanarea, am făcut-o după o muncă și experiență de 25 ani, adică ca bărbat cu deplină pătrundere și vastă cunoștință practică pe terenul învățământului din comunele noastre rurale. Cunoșc toate scăderile știu și văd zilnic greșelile; dar îndreptare nici odată n'am putut obține, căci cei chemați n'a aflat de bine să fie aspri.

Mersul regulat și spornic al învățământului elementar, nu se poate îndrepta cu duhul blândetei, cu cuvântul dragostei; azi trebuie duh militar: ordine, muncă și răspundere! Numai astfel putem spera progres.

I. C.
par. gr.-cat.

„Veniți apostoli!”

Sub acest titlu publică organul partidului nostru național, „Românul”, în nr. 209 din 6 Oct. c. un primarticol, care după lungi și foarte încălcite tene compilate din ceva manual de filozofie religioasă, încheie cu aceste șire, cari vin ca un »Deus ex machina»: Veniți apostoli ai oricărei religii, veniți și mântuiți poporul nefericit, mântuiți-l de Roma, în care credea!

Nu ne ocupăm de premisele îmbibate de cea mai păgândă filozofie (dacă se poate numi așa!) agnostică, în numele căreia deja dela început se spune, că ceea ce se cuprinde pe paginile Bibliei despre păcatul strămoșesc e un mit, în care asi nu mai putem crede, pentru că acele premise nu se pot combate în câteva șire, dar protestăm cu toată tăria împotriva apelului cuprins în șirele de încheiere. O facem cu cea mai adâncă indignare pentru motivul, că o astfel de provocare, în care orice religie păgândă e chemată să ne scape Blajul de Roma, a putut să vadă lumina zilei chiar în coloanele „Românului”, care singur va ști mai bine ca oricine, câți fi și preoți ai Bisericii noastre ro-

mâne unite sustin cu banul lor acest organ, dela care așteaptă altfel de directive, ori mai curînd nici-una. Mai cu seamă protestăm însă în potriwa perfidiei fără păreche, că o astfel de provocare să fie datată din Blaj.

Desfidem pe oricine, să ne dovedească, că ideile cuprinse în acel articol, ca să nu mai pomenim de concluzia lor, ar fi ideile, cari fac, ca Blajul să fie ceea ce este: metropola Bisericii române unite. Dar și până atunci finem să anticipăm, și să spunem tuturor »apostolilor», cari s'ar pregăti de drum, că nu-i vom primi cu brațele deschise, chiar și dacă n'ar fi mohamedani, ci preoți de ai Sibiului.

Apostoli nu veniți!

Congresul euharistic din Viena.

— Dela trimisul nostru. —

I.

Când gândesc la sarcina grea ce am luat asupra-mi de a raporta în coloanele „Unirii” despre congresul euharistic din Viena, acest eveniment unic în felul său chiar în istoria bisericii catolice, prin numărul extraordinar, de sute de mii al participanților din sânul tuturor popoarelor, prin pompa și strălucirea sărbătorilor cari s'au desfășurat în văzul lumii, în bisericile, ce pot da mâna cu templul lui Solomon prin

FOIȚA.

Păcatele noastre.

— Povestire originală a „Unirii”. —

de Ioan Agârbicean.

(Continuare).

(7)

Intr'o după-miază de Duminecă familia preotului ieși întreagă la plimbare. Popa Vasile cu preuteasa, cei mărunței într'un șir, Victoria cu Pârveu înainte. Era un cer senin ca lacrima deasupra și-o mare de verdeață în jurul satului. Pădurile se aplecau pe coaste până în marginea de răsărit a Gurenilor.

Notărășița era singură în casă la fereastră, în suflet cu golul ce nu mai vrea să se umple. Privia cu ochii ei obosiți frumuseța de-afară și se simți mai părăsită, mai pustie ca totdeauna.

Preotul trecea pe drum în jos cu familia. Înainte se auzia în restimpuri râsul argințiu al Victoriei, ciripitul copiilor. Popa Vasile mergea domol alături de preuteasa. Vr'o babă se abătea pe lângă el și sărută mâna, și-și țara mai departe cismele grele.

Notărășița din fereastră zări în soare familia aceasta mare, veselă, sănătoasă, cu zimbetul pe față, și din bun senin un junghiu

și trecu prin inimă ca un cuțit. Izbitura avu atâta asemănare cu realitatea încât doamna Marin scăpa un țipăt de spaimă, și se retrase dela fereastră. Dar nu avu stare, se apropie repede, se ascunse după perdea și de aci privi pe toți pe rând cum treceau pe dinaintea ferestrei sale. Junghiuiri noi îi treceau prin inimă dar ea rămase ascunsă după perdea, până ce pierdu din vedere familia preotului.

— Da! iată nește oameni fericiți, zise ea dar nu mai era glasul satisfacției, al mulțămirii. Vocea ei era șuerătoare, de viperă îmbătrânită. În clipa când spuse vorbele acestea, simția că-i urește de moarte, mai ales pe preuteasa și pe părintele.

Cum fericiți? N'a tânguit-o ea deajuns pe preuteasa la fiecare nou copil, nu i-a plâns chiar de milă de atâteaori, când o vedea, că nu mai are un strop de pace ziua întreagă cu atâtea copii? Nu s'a felicitat în atâtea rânduri, că ea e liberă în viață de grija cea mai grea, de creșterea copiilor? Nu putea să-și dea seamă nici acum pe deplin pentru ce-i credea fericiți, simția numai cum golul din suflet începe să i-l umplă pisma și se mulțamea și cu atâtea. Îi părea că-i cresc puterile, cari în timpul din urmă scăzuseră foarte mult.

Notarul Marin băgă și el de seamă, că s'a răcit de prietinel său Vasile. Și de când? Dintr'o după-miază de Joi, ține mințe ziua, și poate va ținea-o cât va trăi.

Și până în ziua aceea se gândi de multeori: „Se vede, că părintele e omul lui Dumnezeu. Pare să fie ceva între fina Victoria și scriitorul meu. Bun băiat, bună fată. Dacă trec la penzie Pârveu ar putea ajunge chiar notar în locul meu. Venit nu de trei mii coroane ci de cinci. Iși zicea așa și se bucura la gândul că Pârveu, căsătorindu-se cu Victoria ar putea ajunge notar în locul lui.

Dar în după-miază aceea de Joi el se plimba încet pe drum; era răcit puțin și se sorea. Pârveu, venind dinspre cancelarie îl salută, îl întrebă de sănătate, și porni.

— Unde, unde, tinere? îi zise notarul.

— La părintele. Înainte de repetiții îi dau domnișoarei lecții pentru ca să priceapă bine notele.

— Bine-bine — zise în silă notarul. Voia să-i spună: „Tot la părintele?” Dar înghiți cuvintele acestea. Le înghiți însă zadarnic, căci îndată ce tinărul intra în curtea parohială, notarul Marin se gândi cătu-i el de părăsit, de singur acum în pragul bătrânețelor! Simțământul lui cel mai adânc nu era nici acesta. Intristarea-i venia din adâncul ființei sale, unde o voce oficioasă îi zicea: Cât ar fi de bine să ai tu o Victorie, tinărul acesta să vină la fetița ta, și amândoi să întemeieze o nouă familie. El nu voia, îi era teamă să audă glasul acesta, să mulțamea să-și spună cât e de singur și părăsit la pragul bătrânețelor.

Nu mai simți nici o plăcere să se

manifestarea spiritului de evlavie adâncă creștinească în butul timpului nefavorabil, dela împăratul și familia domnitoare, dela principii puternici ai lumii, dela senatorii, deputații și conducătorii capitalelor până la unicul industriaș și țaran înfrățit cu glia, prin varietatea mare și neînchipuit de bogată a expozițiilor de artă bisericească în toate ramurile sale multiple — mă copleșește un simțământ de descurajare. Cine să fie în stare să zugrăvească fidel tot ce s'a petrecut acolo? E grea această misiune chiar și pentru mai mulți înși deodată, necum pentru unul singur. Cum va putea reda fidel unul singur, ceea-ce au înfăptuit sute de înși în timp așa de lung cu atâta trudă și osteneală? Dar dacă euget iarăși că misiunea ce-mi incumbă nu e să fac o descriere minuțioasă tot ceea-ce am văzut. Nu e să descriu fastul și strălucirea serbărilor, măreția templelor, pietatea credincioșilor, bogăția obiectelor de artă văzute acolo, ci se mă restrâng la ce e mai esențial, la simburile serbărilor: lucrările secțiunilor diferitelor popoare și discursurile ședințelor solemne ținute în fața al lor zeci de mii ascultători și a familiei regale sub prezidiul delegatului papal Van Rossum. Astfel sarcina devine cu mult mai ușoară și cetitorii nu scapă din vedere ce a fost mai esențial și mai cu fruct pentru biserică întreagă.

Se înțelege de sine că nici discursurile nu le pot cita pe lung și pe larg, ci mă mărginesc numai la cvintesența lor, reproducând sau firul ideilor sau numai vre-o idee mai genială și mai frapantă eventual vre-o asemănare mai izbitoare, întorsătură mai îndrăzneată, sau chiar numai titlul conferențelor. A cita discursurile toate ar însemna să scrii volume. Dar și din puținul ce vom cita se va vedea spiritul și iubirea caldă ce pulsează în biserică apuseană așa

de mult hăbită de unii. Incep cu discursurile ședințelor solemne din Rotunda, cari au ținut trei zile și au fost cele mai impunătoare:

Primul orator, Monseniorul Thoma Ludovic Heylen episcop de Namur în Belgia, deschide adunarea și propune după o introducere mai lungă de țintă a congresului ducerea la îndeplinire a scriptelor papali din 1905 și 1910 despre cuminecarea zilnică a credincioșilor și admiterea la împărtașanie a copiilor cât ce au ajuns la uzul rațiunii, dela un capăt al lumii la celalalt D. și Mântuitorul nostru Isus Hristos să fie din ce în ce mai iubit, mai lăudat și preamărit în preasfântul Sacrament al altarului.

Al doilea orator după cetirea Brevei papale referitoare la congres este însuși cardinalul legat Van Rossum, orator renumit cu înfățișare foarte simpatice. Amintește că pe toți cei de față, fi ai Apusului, Răsăritului, Nordului și Sudului i-a mânat cu toată deosebirea de rasă, limbă, datini, interese, patrie același gând, aceeași credință și dragoste față de Hristos, care tuturor ni-se dă hrana sufletească în sf. Euharistie. Relevă că dorința lui Piu X. acestui Pontific al Euharistiei este să vadă de pe urma congresului roade neperitoare. Aci învețe tinerul să afle pururea lumină în primirea deasă a pâinii celor tari și putere nebiruită să scape istet și cu bărbăție de aleșuirile multe ale spiritului și inimei sale. Aci învețe bărbatul, să-și însufletească viața prin credință, tucotind-și atât cea publică cât și cea privată după nobilele norme ale credinței catolice, nerușinându-să de Mântuitorul, și socotind de-o cinste a se împărtași cu El cât mai des. Aci învețe părinții să-și crească copiii morali și evlavioși și să-și ferească de stricăciunea lumii, ducându-i cât mai curând la masa Domnului: „Lăsați copii să vină la mine“. Aci învețe preoții să edifice

pe toți cu o vieată esemplară și să-i ducă pe toți la picioarele euharisticului Isus. În Euharistie aflăm tărie: paratur nobis mensa adversus omnes qui tribulent nos. Ea a dat putere soldaților lui Sobiesky regelui polon să fugărească pe turci diuaintea Vienei în 1863. În Euharistie aflăm mângâiere. „Veniți la mine toți cei însărcinați“. Hristos petrece în sf. Euharistie în mijlocul nostru spre a ne fi soț în vieată, prieten, mângâietor, ajutător, mântuitor. Cetească cu pilde viețile sf. Stanislau Kostka și regelui Maximilian de Habsburg.

În Euharistie trebuie să aflăm *inviere*, adică izvorul nesecat al vieții din care bând, pururea se naștem la o nouă vieată supranaturală. „Eu sum pâinea vieții“. Prin euharistie au renăscut Viena, în veacul al 16, fericitul Canisiu, în veacul trecut Clemens Maria Hofbauer. Să ne apropiem deci cu toții de Hristos: „Doamne tu ai cuvintele vieții de veci“.

Vorbitorul următor, principele episcop, cardinalul Dr. Nagl, omul atât de simpatice tuturor accentuiază în discursul său solemn, că Euharistia este centrul credinței noastre, focarul care ne unește toate popoarele. N'am venit să facem politică, nu sprijinim în congresul nostru nici o aspirație particulară religioasă, care are menirea să atragă luarea aminte a lumii la mănecarea ce nea lăsat-o Mântuitorul ca „pharmakon salutis“ ca medicină sufletească, ca moștenirea sa, testamentul său.

Urmează la cuvânt ministrul de instrucție Dr. Hussarek de Heinlein. Spune, că ochii lumii întregi sunt ațintiți asupra Vienei, și inimile tuturor catolicilor lumii bat mai repede la gândul, că între zidurile acestui oraș se desfășură cu toată splendoarea solemnității extraordinare a căror coroană va fi procesiunea de Duminecă. Amin-

plimbe, intră în casă unde-și află bătrâna într'un colț al divanului. Un restimp tăcure, oftară, apoi între ei se înfiripă un dialog care-i uni pe amândoi în lupta împotriva fericirii altora. Ca un vifer aspru li-se ridică în suflet toată pustietatea vieții lor de până acum. O vedeau săracă și deșartă în urma lor, iar înaintea lor rece și tăcută ca și când ceea-ce are să mai urmeze pentru ei nu ar fi vieată, ci moarte. Privindu-se după un restimp de tăcere, ca și când s'ar fi înțeles de mult asupra lucrurilor ce aveau să-și spună, bătrânul începu cu pizmă și cu răutate, ceea ce-i făcea bine notarului.

— Prea se încred oamenii ăștia, și prea să grăbesc cu vânatoarea după ginere.

— Prea! răngi notarul. Căsătoria fetei lor cu Părvu o iau ca sigură.

— Mare prostie, și mai mare lăcomie. Așa poate cineva să înstrăineze pe-un tinăr, nu să-l câștige.

— Ar vrea să nu le sboare paserea, cine știe când le va mai sbura alta aproape.

— Din partea asta pot fi pe pace! zise cu răutate notarășița. Pe Părvu cine l-a adus aici?

— Noi, vezi bine.

— Și tot pe noi se razimă și când clădește la viitorul copiilor lor.

— Adevărat! Vicleanul, de popa, nu calculează rău! Își zice: îl alegem de vice-notar, pun umărul tu cumătrul și-l facem vice-notar.

— Pe urmă nevasta cea tinăra trece în căsile nctariale, în căsile noastre.

— Nu, pe urmă notarul, adică eu, trec la penzie, și tot cu ajutorul meu îl facem notar.

— Hm! așa e ușor să întemeiezi familia nouă, zise notarășița rânjind ca și când ar vrea să muște.

— Nu mai cât nu-și vor ajunge scopul, spuse cu răceală notarul.

— Așa zic și eu. Să și-l ajungă prin puterile lor dacă pot. Ce suntem noi? Calul de bătaie al tuturor?

— Adevărat, toți ar vrea să ne încalce. Dar de aici înainte om să fie cine mă va mai duce de nas!

— Ei, chiar de l-ai ajuta, crezi, că ar urma o recunoștință?

— Recunoștință?

— Zic așa.

— Spui prăpăstii! De altfel nu-mi trebuie nici o recunoștință de la nime, nu-mi trebuie nume de om ori de român bun? Ce-mi mai trebuie mie? Nimic. Toată viața aceasta nu plătește nimic. El se ridică în culmea agitației de pe scaun; începu să se plimbe gesticulând prin casă. Ce plătește viața? Ce mi-a dat viața? Ce mi-au dat oamenii? Nimic, nimic, nimic! Atâta deasăr am ajuns să mă vad ne schelet, tot trecând din casa asta până în cancelarie. Nu, viața nu mi-a dat nimic nimic!

Notarășița asculta cu inima înghețată izbucnirea aceasta a bărbatului. Se îndesura

tot mai tare în colțul divanului și tremura. Ii părea, că ea e de vină, că viața nu i-a dat nimic bărbatului, că ea nu i-a dat nimic, că prea o blastămă el acum. Aștepta cu groază să se liniștiască Marin. Dar el se plimbă încă multă vreme gesticulând prin casă, și când criza se sfârși, el să lăsă foarte obosit pe scaun.

— N'o să le ajut niciodată! zise el cu hotărîre. Pe mine cine m'a ajutat, cine m'a mângâiat. Of! ce prostie e să trăiești.

— Dar bagă de seamă Marine, o să te roage, cum ai inimă bună te vor îndupleca!

El privi cu ură la consoartă-sa pe-o clipă, ca și când ar vedea înaintea lui pe' însuș duhul cel rău. Dar se îmbălbâzi îndată, și-i zise părănd că i milă de dânsa:

— N'au să mă înduplece.

Petru Părvu băgă de seamă schimbarea șefului, dar nu era de fel curios să știe ce a pricinuit aceea schimbare. El își zicea, că toți oamenii, dar mai ales bătrânii își au toanele lor. Afară de asta Părvu începu să se cufunde tot mai mult într'o lume, care numai pentru a observa pe alții nu era potrivită. Iubirea lui pentru „lelița“ creștea mereu. Umbla tot mai des pe la părințele, începu să se simtă aci ca acasă. Corul îl interesa în măsură tot mai mare. Cu cât reușea mai bine cu cântările, cu atât creștea însufățirea lui. Mergea cu drag la repetiții, abia aștepta să sosiască ceasurile șase seara. Victoria, părințele Vasile erau totdeauna între cei întâi sosiți.

(Va urma)

tește. că pământul pe care s'a întrunit congresul e sfințit prin o istorie de veacuri venerabilă. Imperiul acesta are orașe, cari profesază creștinismul de aproape 18 veacuri. Aquileja, Juvavium, Loureacum. Are martiri, cari și-au câștigat laurii măririi aci: Severiu, Ruprecht, Vigiliu, Cyril și Methodiu. Prin acest imperiu au trecut oști cruciate pentru recăștigarea țărilor sfinte. Aci a unit creștinătatea un Ioan Capistran. Aci în Viena s'a decis soarta Apusului și a creștinătății întregi. Catoicii Austriei se simțesc deci una cu restul lumii catolice, una mai ales în iubire față de Papa a cărui ținută este: „Omnia renovare in Christo“. Fie roadele acestui congres mărirea lui Dumnezeu pentru lumea și pacea de sus: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pământ pace, întră oameni bună învoire“.

Mareșalul Austriei de jos, principele Liechtenstein, accentuiază, că acest congres este cel mai ilustru pe care l-a avut cândva orașul Viena și că pe toți congresiștii i-a mânat încoace cu putere irezistibilă dragostea către biserica veche, dar pururea nouă, pururea combătută, dar nici când invinsă. Ii asigură pe congresiști de dragostea neșarmurită a majorității covârșitoare a poporului. Numai câțiva dușmani născuți sau tocmiți ai creștinismului au putut să se năpustiască contra congresului. Faptul acesta este a se atribui numai împrejurării, că până acuma creștinii au neglijat să creieze o presă vastă zilnică creștină.

Dr. Neumayer, primarul Vienei, povestește cum străbunii vienezilor de azi scăpând prin tăria lor și a armatelor creștine de atacul Semilunei au intonat în biserica S. Ștefan în semn de mulțumită, imnul: Grosser Gott wir loben dich, Herr wir preisen deine Stärke¹⁾. Cu acelaș imn salută și ei pe Congresiștii, cari au venit să mulțamească și să se închine lui Dumnezeu preasfântul să se întăriască în credință, și să-și ascuță (armele) sabia minții pentru luptă și apărarea creștinismului.

În numele congresiștilor străini vorbește avocatul din Bruxela, Brifant. Constată, că sufletul copilului este câmpul de luptă, pe a cărui întinderi se ciocnesc azi curentele potrivnice ale concepțiilor lumi și că trebuie să fie pentru părinții catolici o mângăiere deosebită că în aceasta luptă pot recurge la arma neinvinsă a S. Eucharistie, pe care S. Părinte a făcut-o mai accesibilă tuturor sufletelor tinere. Reînprospetează cu recunoștință figura ilustră alui dr. C. Lueger, care a priceput rolul mare ce-l joacă azi capitalele în apărarea civilizației și a credinței. Precum odinioară formau murul de apărare contra invasiunii Islamului, astel sunt ele astăzi bastioanele contra năvălirii barbariei moderne, contra noului păgânism, care tinde să nimicească creștinismul, auctoritatea monarhică, familia și dreptul de proprietate.

Oratorul penultim, prelatul dr. Swoboda spune că la romani triumfătorii arun-

¹⁾ »Dumnezeul stăpâne Te laudăm Doamne preamărind puterea Ta.

cau în mijlocul mulțimii, care îi încunajura extasiată și aclamau cu tărie daruri. Împăratul nostru Cerese Isus Hristos, învingătorul lumii, ne a dat și El un dar. S. Eucharistie, trupul și sângele său. Ținta lui Isus nu e să triumfeze ca lumea, cu ultimele sale invenții pe cari să le nimicească munții de ghiată a mării sau fulgerile cerului. Triumful lui Isus e triumful iubirii. El vrea, ca de pe altarele lui să emaneză raze mai minunate ca ale radinului, cari să lumineze și încălzească sufletul nostru. El vrea să se unească întim cu noi, fiind hrana deci substanța, fericirea, iubirea sufletului nostru, ceea ce simbolizează pâinea și vinul, unul element indispensabil al vieții, celalalt izvor de bucurie. Acesta este testamentul lui Isus, noua sa legătură cu oamenii.

Ultimul orator, dr. Sustercic, căpitanul țării notează cu multă emfază că întreg pământul e depositariul moștenirii lui Hristos. Ce mic era numărul primilor creștini, cari fiind un trup și un suflet, se uniau în frângerea pâinii! Iar astăzi milioane și milioane în toate părțile lumii aclama pe Dumnezeu Eucharistic, a cărui casă, e cea mai măreață de pe pământ, se ridică totmai pe locul circului lui Nero, unde au fost dați moartii mii și mii de creștini pentru credința lor. Pietrile vorbesc astăzi și spun laudele Mântuitorului eucharistic.

Congresele euharistice, chiesmate la viață de Leo XIII sunt simfonii credinței lumii întregi în Domnul Nostru Isus Hristos și astăzi mai mult ca ori când au lipsă laicii, mai cu seamă pătura cultă, [de puterea vie ce orupe din izvorul euharistiei. Știința omenescă poate orice, cu excepția unui singur lucru: Nu poate împromuța sufletului omenesc înțelepciunea și puterea, de cari are lipsă să se poată apropia de Dumnezeu, ridicându-ne deasupra instinctelor egoistice și patimelor firei omenesti. Lupta pentru cultură, este lupta în jurul chivotului. Laicii trebuie să se amestece și ei în toila luptei. Idealul lor trebuie să fie două figuri venerabile de mireni din S. Scriptură. Sotășul și S. Ioan Botezătorul, cari au strălucit de-o parte prin împlinirea cu bărbăție a datorințelor, iar de altă parte au manifestat o dragoste caldă față de Domnul Hristos.

Dela Asociațiune.

Raport general

(Continuare).

Conferințele și seratele artistice-literare.

În cursul anului 1911 s'au continuat și conferințele pentru intelectuali. În 14 Despărțăminte s'au ținut în total 76 de conferințe. Lista conferințelor ținute în cursul anului 1911 se găsește în anexa a VII-a a acestui raport. Conferințe sistematice s'au ținut în Beiuș, Bistrița, Brad, Brașov, Cluj și Sibiu.

Cincisprezece dintre despărțăminte, pe lângă conferințe, au aranjat reprezentatii teatrale și serate artistice, cu cântece, declamațiuni și cetiri. Lista acestor produse

știnci se găsește în anexa a VIII-a a acestui raport.

Instrucția analfabeților.

Despărțămintele Asociațiunii, în cursul ierolii 1910/11, s'au ocupat și cu instrucția analfabeților. În urma circularii primite dela comitetul central, Cursuri s'au ținut sau s'au început în următoarele 18 despărțăminte:

1. Beiuș, s'au ținut în 1 comună, dar cu puțin rezultat.
2. Blaj, în 1 comună au învățat a serie și ceti 50 analfabeți; s'au mai ținut în alte 2 comune, dar nu se cunoaște rezultatul.
3. Cluj, s'au ținut în 5 comune, dar nu se cunoaște numărul celor ce au învățat a serie și ceti. Dela institutul „Economul“ s'au împărțit la 2 învățători 2 premii à 25 cor.
4. Deva, în 3 comune au învățat a serie și ceti 30 analfabeți.
5. Dobra, în 1 comună au învățat a serie și ceti 8 analfabeți; s'au făcut încercări în mai multe comune, dar fără rezultat.
6. Gherla, în 3 comune au învățat a serie și ceti 99 analfabeți.
7. Lăpușul unguresc, în 1 comună au învățat a serie și ceti 35 analfabeți.
8. Măhaci, în 1 comună au învățat a serie și ceti 22 analfabeți.
9. Mociu, s'au început în câteva comune, dar fără rezultat.
10. Murăș-Ludoș, în 2 comune au învățat a serie și ceti 55 analfabeți.
11. Murăș-Uioara, în 2 comune s'au ținut cursuri, dar nu se cunoaște rezultatul.
12. Panciova, s'au început în 2 comune, dar nefiind cercetate, s'au sistat.
13. Săliște, s'au făcut încercări în 8 comune, dar fără rezultat.
14. Sebeș, s'au făcut încercări, dar fără rezultat.
15. Sibiu, în 2 comune au învățat a serie și ceti 20 analfabeți.
16. Sighișoara, în 2 comune au învățat a serie și ceti 28 analfabeți.
17. Teaca, în 3 comune au învățat a serie și ceti 83 analfabeți.
18. Vârșet, s'a încercat în 1 comună, dar fără rezultat.

Numărul analfabeților, cari au învățat a serie și ceti, e deci de 430, — aproape doind ca în iarna precedentă. Informații amănunțite despre cursurile de analfabeți se găsesc în anexa a X-a rubrica V. a acestui raport. Comitetul central a luat dispoziții ca aceste cursuri să se urmeze an de an, punând gratuit la dispoziția despărțămintelor Abecedare de I. Bota și promițând să împartă 10 premii de câte K 50 între acei preoți și învățători cari vor dovedi că au instruit mai mulți analfabeți. Aceste dispoziții ale comitetului central sperăm să îndemne, în viitor, pe mai mulți cărturari a se așterne pe muncă serioasă pentru a răspândi cunoștința de carte între țăranimea noastră.

(Va urma)

Filip Haas și Fii

Fabrica: Sopron.

(30) 16-20

fabricanti de tapete și de stofe pentru mobile în Cluj, strada Unio Nr. 3. Mare asortiment în tapete și stofe de mobile, în perdele de stofă și de dantelă, plapome, linoleie, pânze cerate și tapete veritabile persiane. **Aranjamente complete pentru hotelurile și scalde.**

Reviste.

Războiul pare inevitabil. În toate cele patru provincii balcanice, dar mai ales în Serbia și Bulgaria, spiritele sunt foarte agitate și pornite spre bătaie. În schimb Turcia așteaptă desvoltarea evenimentelor în liniște lumea fiind convinsă, că biruința armelor turcești e mai mult ca sigură, mai ales, că armatele celor patru regate, de abia face o treime a armatei turcești, care în schimb mai e și bine disciplinată.

După cum se telegrafiază din Constantinopol, reprezentanții celor patru state balcanice de pe lângă guvernul turc, au plecat simultan acasă, ceea ce e egal cu ruperea relațiilor diplomatice.

Zilele acestea s'a deschis și Sobrania bulgară și Scupștina sârbească. Impresia ce a făcut pretutindenea în Bulgaria cuvântarea regelui Ferdinand, e că declarația războiului nu poate întârzia.

De asemenea tonul grav în care regele Petru a citit mesajul de deschidere se interpretează în sensul, că guvernul sârb e convins, că e zădarnică orice iluzie, că Turcia va da o autonomie Macedoniei. De aceea și intervenția ulterioară făcută la Sofia, ca să nu precipite evenimentele, se pare, că nu va avea nici un rezultat.

În același timp se vestește, că pacea între Italia și Turcia e fapt împlinit. Turcia renunță la Tripolitania, iar Italia se obligă a-i plăti cheltuielile de războiu.

Noutăți.

Locale. Bulgarii stabiliți pe teritoriul orașului nostru, ca producători de zarzavaturi și legume primind ordin de mobilizare cu trenul de astănoapte au plecat — vre-o 30 bărbați — spre țara lor, ca în vederea războiului balcanic să-și dea viața pentru patria care i-a născut.

Amănunte noi asupra groazniciei catastrofe de pe Dunăre. În legătură cu știrea din numărul trecut al foii noastre despre teribila nenorocire întâmplată pe Dunăre, șalupei române „Troțuș” să anunță, că scafandrilor le-a succedat să scoată din Dunăre șalupe „Troțuș”. În cabina șalupei s'au găsit cadavrele a opt ofițeri ce se aflau în lăuntru șalupei în momentul scufundării ei. Corpurile neînsuflăte ale nefericiților ofițeri au fost găsite neatinse. Câțiva au căzut sub mese și paturi. Cadavrul colonelului Lascăr Stoianescu s'a aflat aplecat spre fereastră. Cadavrele ofițerilor Poenar și Slătescu n'au fost pescuite

încă. Ancheta făcută de auctorități pentru stabilirea împrejurărilor, în cari s'a produs ciocnirea între cele două vase a constatat următoarele lucruri: Șalupe „Troțuș” n'a fost găurită de vaporul unguresc, căci în momentul când acesta a izbit-o în pupă, șalupe s'a răsturnat și a căzut la fund, astfel, că victimele au murit mai mult asfixiate. S'a stabilit apoi, că dacă vaporul „Széchenyi” oprea imediat, catastrofa ar fi fost eventual evitată. Vaporul unguresc însă n'a oprit ci a mai parcurs încă o distanță de 340 metri în susul Dunării, în credința, că s'a lovit de vre-o buturugă ce plutea pe Dunăre. Până să se întoarcă au trecut 25 minute și victimele împreună cu șalupe au căzut în adânc. De atunci și până în prezent vaporul este secuestrat la Hârșova iar pasagerii au fost transportați la destinație de alt vapor. La doliul armatei române pentru această groaznică catastrofă a luat parte și Majestatea Sa Francisc Iosif, care a spedit Regelui o telegramă ținută în cei mai călduroși termeni. Deasemenea ministrul de războiu al Austriei a condealat pe ministrul român de războiu, iar ministrul Rusiei în București exprimându-și sincerile regrete, asigură pe dl Tit Maiorescu președintele consiliului și ministru de externe, de deosebitele simpatii ce poporul rus le nutrește față de români. Societatea Austro-ungară de navigație și personalul vaporului „Széchenyi István” au trimis pe coșciugele ofițerilor și soldaților căzuți victime două coroane mari și frumoase. Deasemenea au trimis coroane și corpul III de armată a garnizoanei Galați și marina militară. În mormântarea va avea loc în fața Preașfințitului Episcop Nifon care a plecat la Hârșova împreună cu clerul episcopal și corul. Cadavrele vor fi puse într'un cavou anume construit. S'a oficiat apoi un părăstas pentru odihna sufletelor celor căzuți victimă, la care au luat parte batalioanele 3 și 8 de pioneri pontonieri din Galați. Ne asociem și noi cu toată inima doliului fraților noștri de peste hotară și cerem dela Părintele cerese un strop de mângâiere pe seama familiilor rămase și așa de crud lovite.

Despărțământul „Blaj” al Asociațiunii și-a ținut adunarea cercuală în 6 Octombrie, în Casina română din loc. Directorul dr. Iuliu Maniu într'un avântat discurs deschide ședința, salutând pe membri, cari se adunaseră într'un număr destul de frumos. Secretarul St. Pop și casierul St. Roșian își citește rapoartele, în cari se oglindește activitatea anului expirat și starea financiară. Se spun cele ce au urmat serbărilor strălucite din anul trecut; activitatea comisiei esmisă de comitet, care a elaborat interesanta carte „Serbările din Blaj”, fixând aici cu atâta precizie toate momentele mai însemnate ale acestor zile mari. Prelegeri populare nu s'au ținut în urma timpului nefavorabil, ce a dăinuit chiar la sfârșitul verii și la începutul toamnei, sezonul rezervat acestor prelegeri populare. Agenturile au funcționat cu succes; s'au ținut și șezători literare, s'a dat atenția cuvenită *analfabeților* și părintelui V. Mărginean din Biia i-s'a votat un premiu pentru rezultatul obținut pe acest teren. Cassa arată o avere de 480.06 cor. și se constată cu bucurie, că eu toate spesele enorme, ce au fost cu prilejul serbărilor, despărțământului nu va avea deficit. Se alege comisiile cenzurătoare, cari prin referenții lor dr. I. Sâmpăleanu și I.

Fodor aprobă rapoartele și propun absolutiu comitetului pentru anul trecut. Se remarcă propunerea Rev. G. Pop canonic, în care se constată cu durere mortalitatea prea de tot mare a copiilor de țărani și propune, ca medicul nostru arhidiecezan dr. V. Hâncu să fie rugat a scrie o disertație pe înțelesul poporului, în care să se arete, cum să se apere copiii de boalele, ce îi răpun cu atâta neîndurare. Disertația, de cel mult 2 coale extensiune, se va tipări și se va împărți gratuit pe toate satele.

Delegați pentru adunarea generală din Sibiu au fost aleși d-nii dr. I. Marcu, canonic și A. C. Domșa, redactorul „Unirii”.

Adunarea se încheie la orele 12, cu cuvântul directorului desp. dr. Maniu, în care insistă pentru stăruințele idealiste, cari numai atunci au valoare deplină, când se traduc în fapte, îndeosebi pe terenul cultural, unde se afirmă tot mai mult necesitatea unității de acțiune.

Constituire. Societatea de lec. a tinerimei gimn. din Blaj s'a constituit pe anul școl. 1912—13 în ședința ținută la 1 Oct. n. sub presiul Spect. Domn profesor conducător dr. Ioan Rațiu în modul următor: prezident: Aug. Popa cl. VIII. secretar Demetriu Neda cl. VIII. bibliotecar: Gabriel Precup cl. VIII. controlor George Șomlea cl. VIII. v.-bibliotecar Traian Pop cl. VII. notar Ion Toadericiu cl. VII. casar Tertulian Langa cl. VII. În comisia literară s'au ales: Ioan Ilieș cl. VIII. Flaviu St. Șuluțiu cl. VIII. Demetriu Toncean cl. VIII. Victor Marian cl. VII. Aur. Szabó cl. VII. Leon Sântona VII.

„Serbările dela Blaj” — publicația despărțământului nostru, pe cum ni-se spune din parte competentă, s'a bucurat de o trecere neașteptată.

Nenumărat este numărul celor cari au comandat două și mai multe exemplare. Relevăm însă în chip deosebit munificența fraților Dnii Antoniu și Petru Mocsonyi, cari au comandat singuri nu mai puțin de 70 exemplare. De asemenea entuziasmul Domn A. D. Florescu din București a dat suma de 100 lei, pentru ca 5 ex. din „Serbări” să i-se trimită dânsului, iar pentru restul banilor să se distribuie exemplarele corespunzătoare la țărani. Câți-va din bărbații marcanți ai vieții noastre românești și-au rescumpărat apoi în chip munificent exemplarele de onoare, ce li s'au trimis. *Comitetul central al „Asociațiunii”*, pe cum suntem informați, a hotărât de asemenea, să cumpere, din bugetul său un număr oarecare de exemplare. Așa încât, din întreg tirajul publicației abia mai sunt nedesfăcute vre-o două-trei sute de exemplare, de aceea cetitorii noștri cari nu au încă și ar dori să mai aibă această scriere, atât ca cuprins cât și ca execuție tehnică, de o reușită splendidă — să grăbească a se adresa Dlui profesor Dr. Victor Macaveiu (Blaj—Balázsfalva), eventual oricărei librării românești. Prețul volumului franco este cor. 350 (450 franci pentru România). Tot odată, în numele comitetului despărțământului Blaj, rugăm pe acei domni, cărora li-s'au trimis spre vedere câte un exemplar din „Serbările dela Blaj”, să binevoiască sau a remite exemplarul sau a achita pretul lui, pentru ca să se poată face și încheia socotile cuvenite.

Biblioteca arhidiecezană din Blaj a primit zilele trecute o frumoasă donațiune: o colecție compactată a operelor sf. Augustin, tipărită în 10 tomuri mari, format folio, la Lyon în 1568. Marinimosului dăruitor, care este Dl Dr. Alexandru Vajda-Voevod, deputat național, i-se exprimă prin aceasta recunoștință și mulțumită. — Dr. Victor Macaveiu, bibliotecarul arhidiecezan.

Rubrică medicală.

Noțiuni de Bio-fiziologie anatomică cu aplicații la igienă.

(Continuare.)

(7)

Din caecum intestinul gros se continuă cu o altă regiune numită *colon*, care descrie următorul traiect: se ridică în sus și formează porțiunea numită *colon ascendes*, se curbează și merge transversal pe dedesubtul stomacului formând *colonul transversal* și apoi se scoboară în formă de S. În fine se continuă cu altă regiune a intestinului gros, numită *rectum*, care se deschide în afară printr'un orificiu care poartă numele de *orificiul anal*.

Intestinul gros nu prezintă același calibru pe toată întinderea lui ci din contră el prezintă o mulțime de umflături și gâtuituri; pe o parte din suprafața lui se observă o dungă ce nu este de loc încrețită pe când tot restul intestinului este încrețit.

Structura tubului digestiv.

În general vorbind, tubul digestiv prezintă aceeași structură pe toată întinderea lui, afară de mici variațiuni ici colo. Părțile comune ale tubului digestiv sunt următoarele: la exterior este o mică membrană seroasă numită *peritoniu* și care învelește tot tubul digestiv începând dela stomac. Esofagul nu este învelit de peritoriu. În interiorul acestui peritoriu se găsește o pătură mult mai groasă formată din fibre musculare netede și care poate fi divizată în alte 2 pături mai mici. Pătura mai exterioară este formată din fibre netede așezate în senz longitudinal, pe când cea interioară este formată din pături musculare dispuse în mod concentric, din fibre inelare. Căptușind la interior această pătură musculară se află o pătură formată din țesut conjunctiv reticulat ce posedă foarte multe vase sanguine și foarte mulți nervi. În fine pătura cea mai interioară a tubului digestiv este epiteliul digestiv care este un epitelium simplu cilindric. Pătura conjunctivă și cu pătura epitelială poartă numele de *mucoasa tubului digestiv*.

Pătura digestivă numită peritoriu, mai poartă și numirea de *seroasa tubului digestiv*.

Aceasta ar fi structura tipică a tubului digestiv; să vedem acum variațiile ce prezintă. Am spus deja că la esofag lipsește peritoriu, dar există restul. Stomacul este învelit de peritoriu, dar pe lângă fibrele musculare descrise mai sus, prezintă și o altă serie de fibre musculare oblice între seria de fibre musculare longitudinale și cele inelare. Intestinul subțire prezintă structura tipică arătată. Intestinul gros prezintă următoarea variațiune: pătura de fibre musculare longitudinale nu este continuă ci este localizată într'o singură bandă ce se vede la exteriorul intestinului.

Glandele tubului digestiv.

Se înțelege prin *glandă* un organ derivat din epiteliul tubului digestiv și care servește să producă în interiorul său diferite sucuri cari vor servi să transforme alimentele în substanțe asimilabile.

Modul de formare al unei glande. Dacă presupunem că această pătură — a tubului digestiv — s'ar îndoi înăuntru dând naștere unei cavități care se afundă mai mult în interior și că celule ce tapisează această cavitate perd caracterul lor epitelial și se specializează în rolul de a produce diferite sucuri ce vor transforma alimentele în substanțe direct asimilabile, atunci ne-am înfățișat modul de formare a unei glande.

Sucurile pe cari le produce o glandă sunt fabricate cu ajutorul materiilor luate din sânge. Deci într'o glandă pe lângă epitelium glandular ce servă ca să producă secrețiunea trebuie să mai găsim și multe vase de sânge, care să aducă la acest epitelium substanțele necesare pentru a fi transformate în sucuri. Pe lângă aceste două părți găsim nervi cari sunt tot atât de importanți, căci orice acțiune a epiteliului glandular este stăpânită de ei. Nervii sunt partea din glandă care trebuie să înștiințeze când glanda trebuie să producă sucuri.

Forma glandelor. Am văzut, că țesutul glandular poate avea două forme mai principale de unde putem zice că avem două feluri de glande:

1. *Glanda acinoasă* când ele au forma unor struguri între bobitele cărora se găsește țesut reticulat conjunctiv care servă ca suport pentru vasele sanguine și nervi.

2. *Glandele tubuloase* când au forma lungăreată.

Ori care ar fi forma ei, la o glandă deosebim două părți: a) corpul glandei și b) canalul prin care comunică cu cavitatea tubului digestiv.

Din punctul de vedere al pozițiunii glandelar față de tubul digestiv distingem iarăși două feluri de glande: *intrinseci* și *extrinseci*. Înțelegem prin glande intrinseci acelea cari se află cuprinse în întregime în părțile tubului digestiv, iar extrinseci când sunt așezate în exteriorul tubului.

Rolul glandelor în nutrițiunea generală a animalului.

Animalele pierd prin funcționarea lor diferite substanțe din corpul lor; acestea trebuiesc neapărat înlocuite, însă substanțele din lumea externă, cari vor servi pentru aceasta, trebuiesc mai întâi transformate în alte substanțe ce pot fi direct asimilabile și aceasta se face prin ajutorul sucurilor produse de glandele digestive, cari sunt tocmai agenții activi a acestei transformări.

Principalele glande ale tubului digestiv. În cavitatea bucală se deschid trei părechi de glande extrinseci numite *glande salivare*. Prima păreche poartă numele de:

1. *Glande parotide*; ele sunt niște glande acinoase și sunt situate pe partea interioară a fălcii cam sub și înaintea urechilor; canalul lor de scurgere merge pe fața internă a obrajilor și se deschide alături de măseaua a doua superioară partea exterioară a fălcii. Canalul de deschidere poartă numele de Stenon.

2. *Glandele submaxilare* sunt așezate de dedesubtul fălcii inferioare în partea superioară a gâtului. Canalul de scurgere numit *wathon* se deschide de o parte și de alta a fundului limbii.

3. *Glandele sublinguale*. Corpul glandelor sublinguale este așezat pe fundul guri și se deschide prin mai multe canale în apropiere de canalul lui *wathon*, unul din acele canale se numește canalul lui *bartolin*.

Sucurile secretate de aceste glande sunt vărsate în gură, unde se amestecă unul cu altul și suc, provenit din amestecătura acestor trei sucuri poartă numele de *salivă mixtă*. În special fiecare suc poartă următoarele numiri: *salivă parotidă* acela produs de glanda parotidă, *salivă submaxilară* acel produs de glandă maxilară, și în fine *salivă sublinguală* acel produs de glandă sublinguală. Saliva mixtă este un acid de o consistență vâscoasă, incolor, transparent foarte puțin opalescent, a cărui densitate este ceva mai mare ca a apei și prezintă o reacțiune alcalină.

(Va urma.)

Dr. V. Hăncu.

Partea Literară.

Noaptea sf. Bartolomeu.

După **BOLANDEN.**

Trad. de **Aurel B. Gajia**, profesor.
(Continuare).

Coligny sta rece la toate aceste. Din contră pe Antremont, care n'a fost amestecat în nici o partidă și care totdeauna avea în vedere bunăstarea Franței, l'a mișcat mult plânsul reginei.

— Regină, nu plânge — zise emoționat. Lacrimile îți reclamă răsunare. Dacă Franța are lipsă de ajutorul meu debil, sunt la dispoziția ei.

— Te rog d-le conte și dimineată te și aștept să vii în castelul meu regesc.

— Artur a făcut un gest de aplicare.

— Nu spune că ajutorul d-tale ar fi debil. D-ta ești pretinul din tinerețe a principelui din Chatillon și poți să ai mare înjurătură în ce privește viitorul Franței.

Admiralul n'a mai zis nici un cuvânt.

— Principele de Lotharingia mi-a vorbit de ceva nenorocire, care amenința pe contesa Blanca, zise regina după puțina pauză. A succes se scăpați pe domnișoara?

— Da, a succes — mulțumită lui Dumnezeu. Blanca e aici în fortăreață și e sănătoasă.

— Te rog să-mi prezenti pe nepoata.

— Mă bucur foarte mult, zise Antremont, depărtându-să.

Ecaterina s'a depărtat în colțul din urmă al odăii și s'a așezat pe un fotoliu. De-a dreapta ședea Henric, principele de Lotharingia, iar de-a stânga sta Coligny. Nobilii însoțitori au rămas cu mult mai departe decât să fi înțeles măcar un cuvânt din conversație.

Hugo Riviere, auzi rostindu-se numele Bianței și a văzut că unchiul ei s'a depărtat. Și se sbătea inima că putea să introducă pe Blanca în societatea cultă a damelor din Paris și mai ales că v'a face cunoștință cu admiralul.

— Regina Franței nu poate face, că după o seurtă convenire cu principele de Chatillon să nu-i folosească ajutorul lui în favorul Franței. Se vorbim sincer! Singur ceea dorință să o avem în vedere, că țeara noastră sleită și ajunsă la sărăcie se o scapăm — să cercăm a face pacea dorită. Acum încă sunt aplicată a-ți asculta și a-ți urma sfatul, d-le Chatillon, ca și înainte de aceasta cu zece ani, când pentru prima oară te-am cunoscut ca pe un bun sfetnic.

Apoi a ascultat puțin așteptând și părerea lui Coligny.

— Pacea dela Longjumeau, hugenoților le-a dat libertate religioasă, continuă regina. Hotărârile păcilor anterioare s'au nimerit cu totul. În Longjumeau ne-a condus gândul, că cele două partide religioase de-a trăi în pace una cu alta până ar voi Dumnezeu, pe toți francezii i-ai putea converti la o singură religie.

— Deci, dacă în anii trecuți principele Chatillon și hugenoții, au fost mulțumiți atunci ce senz mai are rezvrătirea aceasta, care ar provoca răscoală?

— Singur acela, că condițiunile dela Longjumeau n'au fost îndeplinite pe de-ajuns, răspunse Coligny.

— Pentru-ce nu? Pentru protestanți. De altcum spune-mi și dovedește, că guvernul a greșit cât de puțin în pacea aceea. Nu-i în stare. Noi personal am făcut mai mult decât se cuprinde în condițiunile contractului. Ca se imblanzim pe catolici și pe protestanți am rugat pe papa, ca acestor din urmă să le facă anumite concesii. Să sisteze cultul icoanelor, căci acesta îl urăsc peste măsură hugenoții. Se permită cuminecarea sub ambe spețiile și laicilor folosirea limbii materne în biserică. În felul acesta cele două biserici se pot contopi. Ofertul acesta l'am recomandat cu toată căldură curții din Roma. Și ce a folosit bunăvoința noastră manifestată față de hugenoți? Mânia catolicilor și ura protestanților. Primii au mers atât de departe încât au cerut espulsarea din patrie a reginei, care era protestantă, iar pe regele să-l interneze în vre-o mănăstire, căci nu poate învinge în pertractările cu hugenoții. Ba, parlamentul din Toulouse a decapitat pe omul, care i-a predat în numele regelui condițiunile păcii dela Longjumeau. Și hugenoții? Ei dărimă și în viitor bisericile și claustrele, desoporează ceremoniile, cari înaintea catolicilor sunt sfinte. Astfel guvernul pe lângă cea mai mare bunăvoință n'a putut face pace. Dumnezeu — ce stări! Toate conduc la perirea imperiului. Și chiar și bărbatul, care ne-ar putea sta într'ajutor ne dănează serviciul.

— Bărbatul de care zici stă în legătură cu cealaltă bărbăți de frunte ai singuraticilor partide, a replicat Coligny. Mie nu mi-s'a dat încredințare din partea hugenoților ca se pertractez. Dar ce senz mai au și pertractările? Insa-ți în calitate de regină ai recunoscut că guvernul n'î în stare să îndeplinească condițiile de împăcure.

— Și cine-i de vină d. principe Chatillon? Cine a subsăpat vaza statului? D-ta d-le principe Chatillon, da d-ta și hugenoții. Ia în considerare situația de azi a țării! Catholicismul, care a predominat Franța de secol se potrivește de minune cu spiritul și moravurile francezilor. Poporul s'a dedat cu sărbătorile catolice și și-a ridicat deja biserici pompoase. De-odată se ridică peste ei protestanții, le dărimă bisericile, le sfărâmă chipurile lor sfinte, își bat joc de ceremoniile catolicilor și fac alte și alte lucruri murdare.

Și nu înceată niciodată. Nici chiar dacă li-s'ar asigura libertatea lor religioasă în ori și ce chip, nu se în schimbă în ideile lor, cel mult dacă să înduplecă să lege armistițiu. Ei protestanții, adieți tronului regesc, țin de datorință se stirpească pe toți cari sunt idolatrii, după credința lor. Pe unde ajung în majoritateucid și jefuesc pe preoți și pe călugări. Devastează bisericile, le aprind și joacă împrejurul focului în cari aruncă reliquii sfinte. Nu sunt îndreptățiți să supere catolicii pentru toate aceste? Ei, sub cari a înflorit Franța în toteauna, ei catolicii să alipesc cu drag de credința lor străbună. Întristați de celece fac cu ei hugenoții, asemenea voesc să-și răsbune și ei. Năvălesc cu arme asupra adunărilor lor, pe membrii cărora îi omoară și îi imprăștie. Cum poate deci guvernul să le asigure libertatea religioasă acolora, cari sunt dușmani guvernului?

— În general, spusese d-tale sunt basate — zise Coligny. Dar nu hugenoții, ci catolicii au început măcelul și vărsarea de sânge. Măcelul din Vassy, e opera catolicilor.

Henric, principele de Lotharingia ascultă până acum, convorbirea fără interes, sau mai bine zis se vedea preocupat cu alte gânduri, cari divergeau cu totul. Punându-și sabia lângă dânsul sta ca și o statuă de piatră. Nici din ochi nu cliplă ca nu cumva să se intristeze mai tare de vederea bărbatului, care era părtaș omorului tatălui-său. Prezența lui Coligny era aproape insuportabilă pentru el și rămânerea lângă Ecaterina era foarte grea pentru el. Privirea lui sălbatică aproape la tradat. Când admiralul a amintit de măcelul din Vassy și spuse că acela e opera catolicilor, Guise și-a ridicat ochii schinteetori spre stăpânul fortăreții.

— Nu-i adevărat! Nu-i opera catolicilor, zise înflăcărat. Retrageți cuvintele ofenseatoare d-le admiral.

Regina își întinse rugătoare mâinile spre nobilul înflăcărat.

— Pretine singur acum nu te intrista când soartea Franței începu spre bine. Nu o face aceasta cu atât mai virtos cu cât ai promis, că vei ajuta înaintarea ei.

— Cuvântul dat îl voi și ținea. Dar nu pot suferi ca cineva să acuse pe tatăl-meu în prezența mea.

— N'am acusat pe nime — zise Coligny. În Vassy, cavalerii tatălui d-tale au ucis două sute de hugenoți și aceasta nu o poți nega.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Die Krise der ungarischen Verfassung este titlul unei noi broșuri a dlui Oscar Jászi. Cuprinde o temeinică expunere a evenimentelor mai noi parlamentare și arată în lumină adevărată stările create de dominațiunea feudalilor și gentrilor. „Așa zisa autonomie a comitatelor, e într'adevăr o crasă dominațiune a nobilimii, care împarte sinecure marilor proprietari, cari și-au isprăvit averile. Față de aceasta autonomie e poporul neputincios. În ținuturile locuite de naționalități, unde nobilimea maghiară se vede pri-mejduită, i-se răpesc popoului și cele mai elementare drepturi, pe motivul salvării patriei. Fiind școala, administrația, justiția în limba maghiară, pe care populațiunea n'o înțelege, e natural, că poporul apare și mai lipsit de drept, ca cel maghiar. Urmarea e, că naționalitățile, cari fac aproape jumătate din populațiunea țării, în oficiile mai înalte de abia au reprezentanți și din 413 deputați ai Ungariei numai 8 inși sunt în adevăratul înțeles deputați naționaliști“.

Argus: A választójogi reform és a nemzetiségek. D. Babeș a ținut de cuvântă a se arăta din nou pe orizontul politicii prin o broșurică cu titlul de mai sus. De astădată analizează punctul de vedere maghiar din reforma electorală în raport cu chestia naționalităților și conchide, că în definitiv toate datele statistice nu plătesc nimic de-oare-ce bunăoară nici știința limbii maghiare, nici neștiința aceleia, nu poate fi de vre-o însemnătate la constelația politică a viitorului parlament unguresc. Viitorul parlament trebuie să aibă la temelie bunăînțelegerea tuturor păturilor sociale și naționale, iar reforma sufragiului universal trebuie să niveleze tot ce desparte pe diferiți cetățeni în

aceasta țară. De sufragiu universal nu au să-și teamă maghiarii hegemonia lor, deoarece fie acela ori cât de liberal, tot ei sunt chemați a stăpâni țara prin poziția lor economică și culturală superioară.

Expunerile dlui Babeș sunt destul de independente, deși tare se țin de guvern, ca să-l convingă despre adevărurile sale. Noi îi și dorim să aibă succes, deși nu credem că un politician „neprocurat” ca Lukács, un eugător „puritar” ca Székely și un „idealista cu caldă inimă” ca Zichy, cum îi numește dsa, vor asculta cândva de sfaturile sale. Mai ales, că acești bărbați de stat sunt numai chiar din depărtarea dsale așa de mari, și nu dela noi, unde Consistoarele ar putea spune multe despre isprăvile idealistului Zichy, a cărui episcopie maghiară strigă cât poate împotriva expunerilor dlui Babeș. Noi, altem, avem convingerea că toți politicienii maghiari — guvernamentali, opoziționali — imbată lumea cu apă rece cu reforma electorală. Nici nu credem, că guvernul să aibă vre-un proiect gata și concret, căci noua reformă periclitează în primul rând o mulțime de interese particulare, cele naționale ungurești mai pe urmă, iar chestia naționalităților o va rezolva la timpul său tot M. Sa jandarmul. E bine, ca broșuri de aceste să mai ofere ocaziune publicisticii maghiare de a medita asupra „chestiunii de naționalități” în legătură cu diferite alte chestii politice de actualitate, dar noi cari suntem la răspântie nu mai credem în rezultate. Cu politicienii maghiari de azi nici trata nu se poate aceasta chestiune, nici

chiar în modestele și lingușitoarele cadre ale dlui Babeș. Aceasta chestiune o va rezolvi timpul și împrejurările, și atunci poate radical. Dar când vor fi aceste — știe Dumnezeu.

La mormântul Metropolitului Atanasie Anghel întemeietorul Unirii cu Roma. discurs rostit de Dr. E. Dăianu, Blaj 1912.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5·30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5·30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7·30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7·30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1·50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din cassele bisericesti pentru bibliotecii. Să afle de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor respons.: AUGUSTIN GRUIȚIA.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, saloane, aranjare completă de hotele, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 99—104 (Központi városháza mellett).

Dionisiu Popp

tâmplar în Aiud—Nagyenyed, Vizuteza Nr. 3, execută prompt, ieftin și artistic toată specia de lucrări de măsurit și strugărie, precum uși, ferestri, mobile pentru casă, mobiliatură pentru școli și biserici, amvoane și iconostase. *Lucrările mele de bransa aceasta se pot vedea în biserica greco-catolică din Aiud.*

(99) 2—26

O vișoară piesă poporală în 3 acte de *Octavian Prie* (pag. 99). Se afle de vânzare la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj 60 fil. plus 10 fil. porto.

Oleiu de mașină!

A viz! Oât de curând îmi pun în lucrare Fabrica de sistem american pentru producerea oleiului de mașină.

Prima fabrică de felul acesta pe întreg teritoriul țării. Tot soiul de oleiuri pentru mașini și cilindre de toată calitatea.

Pe calea aceasta îmi ieau voie să atrag atențiunea

Consumenților de Benzin

asupra stabilimentului meu pentru

Rectificarea Benzinului,

clădit din nou și aranjat conform progreselor celor mai nouă ale tehnicii moderne. Cu ajutorul acestui aparat pot să fabric benzina de calitate primă și cel mai fin, de două-ori destilat, pentru motoare, pentru automobile, benzina pentru curățitul petelor, de mai multe calități, de cel lipsit cu totul de miros. Chiar și spre scopuri de apotecă; apoi gazolin (spre scopuri de luminat), hidrur (pentru desvoltarea gazului), extract de benzin și surogat de terpenin. Aceste produse ale mele de prima calitate, le recomand stimaților cumpărători, pe lângă un preț moderat, și un serviciu punctuos și repede.

Petrol regesc și de salon, de cel mai fin!!

Tot felul de produse petrolifere: Oleiuri pentru mișcarea motoarelor, pentru încălzirea locomobilelor și oleuri pentru unsul mașinilor!! Oleuri pentru încălzitul odăilor!!

Fabrica rafinării de petrol alui

BÁRUCH IEREMIAS

(104) 2—10

în MAROSVÁSÁRHELY.

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIIU

Strada Cisnădiei 1—5. Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apeducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până în finea anului 1911	K.	5,275,798·28
Capitale asigurate pe viață achitate	„	5,146,556·36
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1911	foc	127,763,744—
	vieată	10,931,322—

Fonduri de întemeiere și de rezervă . . . cor. 2.520,492—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(5) 98—?